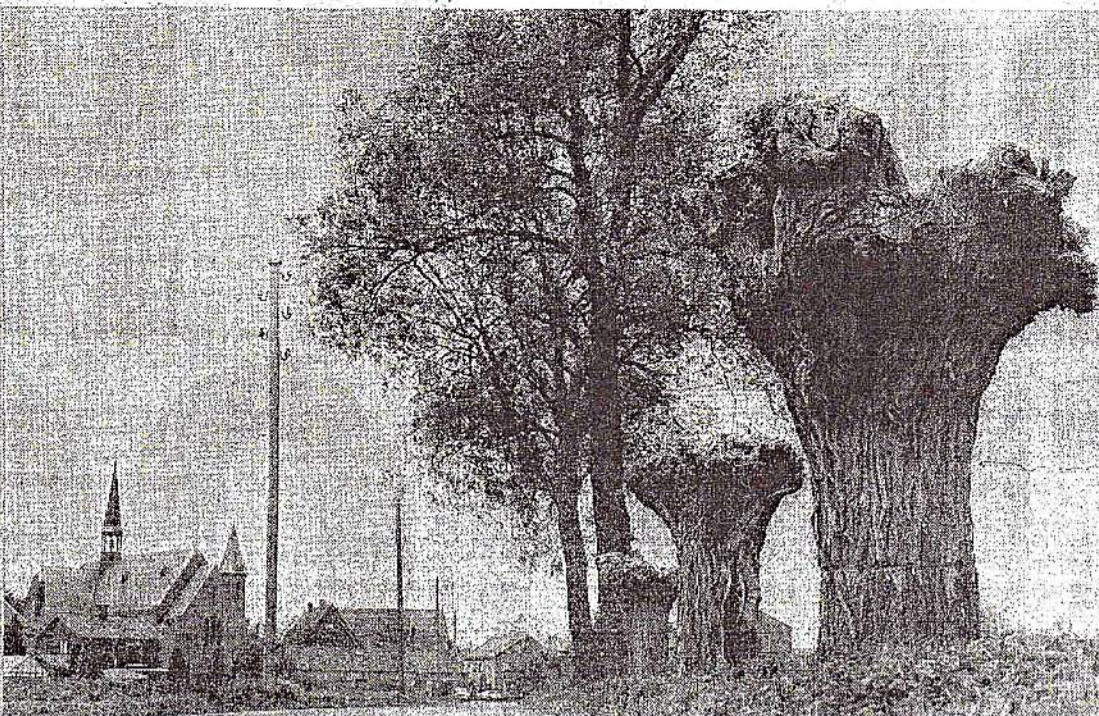

■ De vijfde en zesde generatie Burghard als bewoners van het boerderijtje aan de Sommenweg 3: Hendrik (54) en zoon Fedor (17) met hond Aras.

■ Kijk op de dorpskom vanaf de Sommenweg.

■ Maria is de patrones van de parochie Loil.

Loil: een miskende parel

Zwerven door onze buurtschappen

tekst: Henk Harmsen
foto's: Hans Groene

In deze serie beschrijven we wekelijks een buurtschap, buurt of markant punt in onze streek. Voor de verandering bezoeken we deze week een aardig dorpje in de Liemers.

„Daar woont niemand meer” zegt de gemeentearbeider, die bij de kerk bezig is. De bel galmt door de Loilse pastorie, maar de zware deur zwaait niet open: Op het fraai onderhouden kerkhof is Theet Wenting bezig de paden te schoffelen. „Nee” zegt hij. „Onze pastoor is vorig jaar helaas gestorven. Het was zo'n fijne man. Hij heeft nog net het 75-jarig bestaan van de parochie meegeemaakt”.

Wenting wijst mistroostig naar de zwarte grafplaat langs het middenpad van het kerkhof, waarop de naam J.H. Scholten staat. „Hier ligt hij. Nu wordt de mis gelezen door de Didamse pastoor. Maar die staat er momenteel ook alleen voor. Ook vaak komen er priesters van elders die al rustend zijn. Het zal niet meevallen een nieuwe pastoor voor Loil te vinden. Ze zijn niet dik gezaid”.

Café

Onze dorpsverteller treffen we in zijn woning naast kerk aan. Het is de 70-jarige oud-kastelein Theet Rasing, die vroeger met zijn gezin het café 'De Nachtegaal' met winkel heeft gerund. „Het was altijd hard werken, rondgaan met de winkel-

■ Molen De Korenbloem, die gerestaureerd zal gaan worden.

wagen en mensen bedienen van vroeg tot laat, maar ik heb het altijd met veel plezier gedaan” laat hij weten. Nu woont hij alleen, doordat vorig jaar zijn vrouw overleed.

Graag duikt hij in de kamerkast en in zijn herinnering om foto's en anekdotes op te halen uit die vele mooie jaren. Het café, dat nu Hendriks heet, is gelijk met de kerk geopend, in 1910. Zijn vader, de Rooien Dorus genaamd, begon het café in de boerderij, die de eeuwenoude naam Benijnehof droeg. Moeder was destijds de boerin.

„Loil was in mijn jeugd nogal berucht” geeft Rasing toe. „Vooral als het om een mooie meid ging, ging men nogal gauw op de ynist. Maar de komst van de kerk heeft veel ten goede veranderd”.

Bouwpastoor Inden was een echte dictator, zoals veel pastoors in die dagen, zijn wil was wet. Maar hij had wel een goede invloed. Hij pleit- te ook persoonlijk voor de mensen. Zo wist hij eens bij de rechtbank een Loilse brandslchter vrij te pleiten door te wijzen op de moeilijke levensituatie van de man. Overigens selecteerde pastoor Inden zelf zijn parochianen. Hij wees persoonlijk de nieuw gebouwde woningen in Loil

toe aan gezinnen die hem geschikt voorkwamen. Anderen konden er naar fluiten.

Ruzie

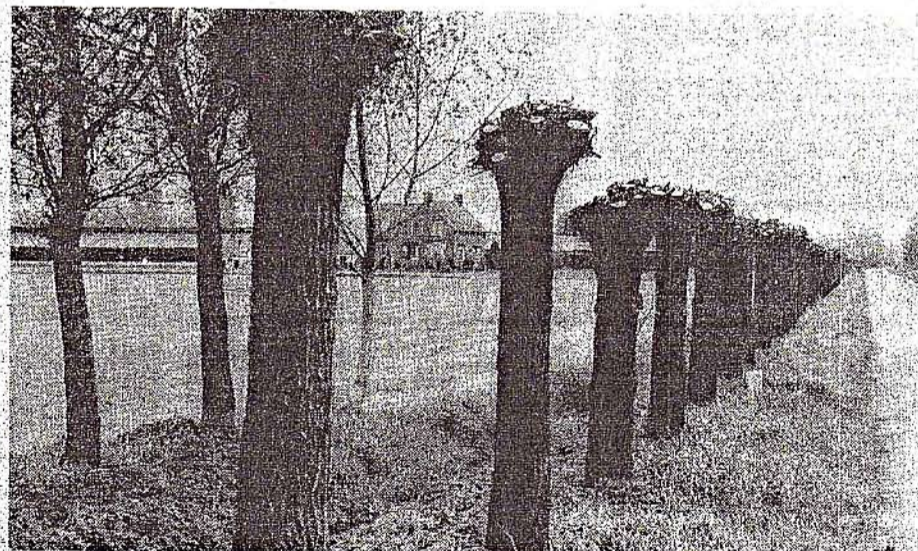
De nieuwe Loilse kerk kwam er, ongeveer gelijk met die in Nieuw-Dijk, doordat de Mariakerk in Didam te klein was geworden. Beide nieuwe parochies kregen 30.000 gulden en diverse fondaties mee, en mochten nog 10.000 lenen. Pastoor Inden paste echter zelf nog wat geld bij, om een wat duurder gebouw te kunnen realiseren. Vermoedelijk heeft hij nooit kunnen dromen dat de kolossale pastorie nog eens leeg zou komen te staan.

Op de dag waarop de nieuwe Loilse kerk van O.L. Vrouw van Ontbelevte Ontvangenis werd geopend was er nog een een forse ruzie, waar zelfs een jachtgeweer aan te pas kwam.

Maar toch is Theet Rasing niet ontevreden over vroegere klanten. „Och, er waren wel eens wat knapen, die kattekwaad uithaalden. Dan kwam de politie vaak bij mij informeren, maar een goed kastelein weet nooit iets. De mensen waren nooit echt lastig”.

Bij Rasing in de zaal kwam ook het drukke Loilse verenigingsleven van de grond. Vroeger kwamen de boeren uit de hele omtrek met paard

en wagen naar de kerk. Behalve uit Loil waren dit ook parochianen uit Holthuizen en Grefelkemp. De paarden werden vóór de kerkdienst

■ De naam van de boerderij van G. Jansen aan de Loilderhofweg.

bij Rasing uitgespannen en in een grote schuur zolang gestald. Na de mis werden meteen de boodschappen voor de hele week gedaan en werd een borrel gedronken. Het ging er heel gemoedelijk aan toe. Lachend vertelt Theet Rasing, als voorbeeld van die Loilse gemoedelijkheid, van twee klanten, die pas een auto hadden, en bij het wegrijden bij het café tegen elkaar botsten. Het waren Hein Godschalk en Teun Lamers. Ze reden allebei gewoon naar huis, om een week later na de mis samen onder een borrel heel rustig de schade te regelen...

De cafénaam De Nachtegaal is in 1968, na een forse verbouwing, overgenomen van een voormalige herberg, die van 1820 tot 1921 gevestigd was geweest aan de Doesburgseweg. Vroeger waren er nog twee café's: Schaars (1 Roodborstje) en bakker Bos. Die vogelnamen wijzen erop, dat vroeger in Loil erg veel bos was. Het Loilderbos was eeuwen geleden al een van de drie grote Didamse markebossen. De naam Sommenweg herinnert aan een boscomplex, het Sommenbos. Verhalen over weerwolven, heksen, duivels en spoken tierden welig. Er werd 's avonds in de Loilse café's heel wat afgemompeld door rosvertellers zoals Willem Lamers en Jan Bolk uit Holthuizen.

School

In 1910 heeft Loil ook zijn school gekregen, waarmee de eeuwenoude buurtschap in één klap een volwaardig dorp werd. Deze school werd in 1925 jongensschool, toen pastoor Inden aan de Kloosterstraat een

aparte meisjesschool bouwde. Deze werd geleid door de zusters van MJM van Den Bosch, die hierbij ook hun zustershuis of klooster hadden onder de naam Canisiusgesticht, met daarin ook een kapel. Zo'n tien zusters woonden er ooit. In de zusterskapel werd in de oorlog heel vroeg 's morgens, al om vijf uur of half zes, de mis gelezen voor degenen die voor de organisatie Todt moesten werken.

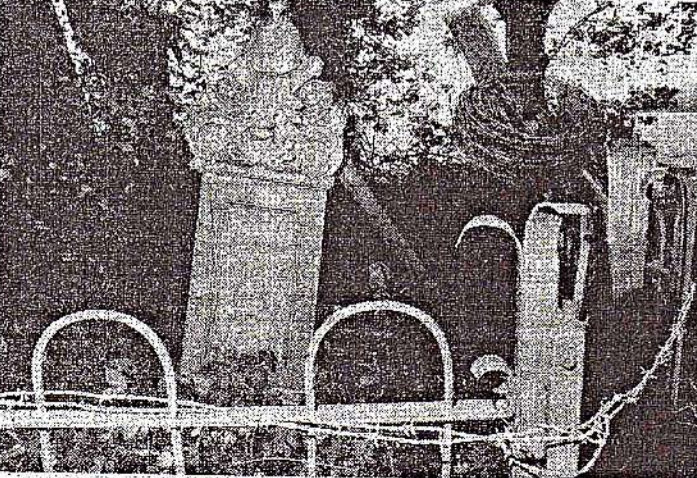
Vier dagen na de bevrijding, op 7 april 1945, vloog het hele complex met een daverende knal de lucht in, waarbij twee spelende kinderen het leven verloren. Het waren meisjes van Seegers en Van Vuuren. Vermoedelijk hadden de Duitsers in de gebouwen tijdbommen achtergelaten. Ook in Indië sneuvelden twee Loilse inwoners.

Theet Rasing vertelt over de komst van mulder Borst uit Holland naar Loil, die de molen De Korambloem aan Derksen uit Stokkum verkocht en toen zelf elders in Loil een elektrische maalderij bouwde, over de oude Rosmulderij, over het moddergat De Zomp, waar het dorpshuis naast de kerk naar genoemd is, over de havezathie Loil, waaraan het dorp zijn naam dankt, de havezathe Overeng en al die andere herengoederen, waarvan heel Didam er eens twintig had. Over de graaf van Bergh, die in Loil eens de tiende garf van het land haalde, over de grootgrondbezitter Schattenkerk.

Miskend

Een aardig plaatsje, dat Loil, (spreek uit Lool) met zijn actieve en gezellige verenigingsleven, net als Nieuw-Dijk trouwens. Dorpen waar iedereen elkaar nog kent. Vroemd toch, dat het gemeentebestuur in Didam na driekwart eeuw nog altijd net doet of Loil en Nieuw-Dijk niet bestaan. In allerlei gemeentelijke stukken worden steevast alleen straatnamen genoemd, alsof het gaat om naamloze buitenwijken. En zelfs in de telefoongids staan alle abonnees in de kerkdorpen zonder nadere aanduiding onder de woonplaatskop Didam: Bij navraag bij de PTT blijkt dat het gemeentebestuur ook dit zo heeft voorgesteld. Niet alleen verdraaid lastig, maar erger nog: pure ontkenning van de identiteit, waar men in Loil terecht zo trots op nog zijn.

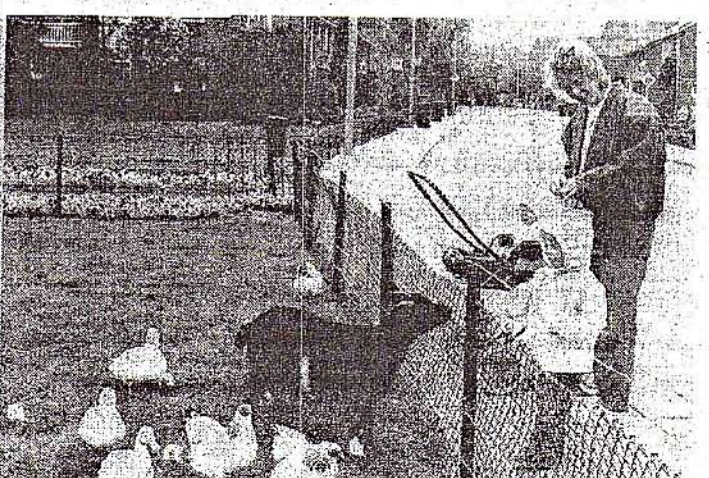
■ Aan de Groenestraat.

■ Het graf van de oud-zee kapitein Jacob Schattenkerk (overleden 1841) in een wei bij de Bosslag. Zijn kleinzoon Jacob kocht het landgoed Loil waar de Bosslag toe behoorde en herbegraven zijn grootvader hier.

■ Theet Rasing (r.) in gesprek met café-eigenaar Leo Hendriks (32) en Wout de Leeuw (57), de terreinbeheerder van de sv Loil.

■ Moeder Ria Seegers met Aafke en Randy bij de dieren van Rasing aan de Wehlseweg.